

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ

по

час на класа

за 4. клас

Към помагалото „В страната на правилата”

«ДОМИНО» ЕООД

2022

Съдържанието на тази книга, работните карти от помагалото и допълнителни материали, свързани с безопасността на движението по пътищата, можете да намерите в електронен формат на адрес <https://ebook.domino.bg/docu>.

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ

по час на класа

4. клас

2022 © Неша Н. Горчева, автор

2022 © Домино ЕООД, издател

Съдържание

№1. ЗДРАВЕЙТЕ, ПРИЯТЕЛИ ОТ ЧЕТВЪРТИ КЛАС	4
№2. ПРАЗНИЦИ В КЛАС	5
№3. ПРИЯТЕЛ ПРЪВ	6
№4. БЪЛГАРИЯ – НАЙ-СТАРАТА ЕВРОПЕЙСКА ДЪРЖАВА	7
№5. ПЪТНИ ЗНАЦИ, ПЪТНА МАРКИРОВКА	8
№6. КРЪСТОВИЩА	10
№7. ПЪТНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА, ИЗПОЛЗВАНИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО	11
№8. ПРОИЗВОДСТВЕНИ АВАРИИ И КАТАСТРОФИ. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА. НАЧИНИ НА ЗАЩИТА .	13
№9. ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ – ПОЖАР, ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ, НАВОДНЕНИЕ	14
№10. РАЗЛИЧНОСТТА – ПРЕДИМСТВО ИЛИ НЕДОСТАТЪК	16
№11. ЕЛЕКТРОННО УПРАВЛЕНИЕ И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ	17
№12. ДЕЙСТВИЯ ПРИ АВАРИИ И КАТАСТРОФИ. ЕВАКУАЦИЯ ПРИ ПОЖАР	18
№13. ПОЖАР В ПЛАНИНАТА	20
№14. КОЛЕДУВАНЕ	21
№15. КУКЕРИ	22
№16. БЪДЕЩЕТО НА ЗЕМЯТА	24
№17. ПОЖАР В ОБЩЕСТВЕНА СГРАДА	25
№18. БОГОЯВЛЕНИЕ	26
№19. РАДИОАКТИВНО ЗАМЪРСЯВАНЕ	28
№20. ЕВАКУАЦИЯ ПРИ ВИСОКА РАДИАЦИЯ	29
№21. В НАСЕЛЕНО МЯСТО. ИЗВЪН НАСЕЛЕНО МЯСТО	30
№22. ВИЖДАМ ПЪТНИТЕ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА	31
№23. ЧУВАМ ПЪТНИТЕ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА	32
№24. ПЕШЕХОДЦИТЕ – ВАЖНИ УЧАСТНИЦИ В ДВИЖЕНИЕТО	33
№25. ЛАЗАРОВДЕН И ЦВЕТНИЦА	34
№26. АПРИЛСКА ЕПОПЕЯ	35
№27. ЗА ДЕЦАТА – БЕЗОПАСНОСТ В ОБЩЕСТВОТО	37
№28. С УЖ ПОЗНАТ НА „СРЕЩА С НЕПОЗНАТ“	39
№29. ДЕНЯТ НА ТРУДА – ПЪРВИ МАЙ	40
№30. ИДЕНТИЧНОСТ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ	41
№31. ВЕЧЕ МОГА САМ	42
№32. ЗАЩИТА ОТ ИНФЕКЦИИ	43
№33. КАКВО ОЩЕ ЗНАМ	44
№34. ДЕН НА МАЛКИЯ ПРЕДПРИЕМАЧ	44
Отговори на работните карти за 4. клас	47

№1. ЗДРАВЕЙТЕ, ПРИЯТЕЛИ ОТ ЧЕТВЪРТИ КЛАС

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Припомняне на усвоени знания, свързани с безопасността на движението и с историята на България, преговор на изучени правила.

Задачи:

- Припомняне на героите на помагалото.
- Припомняне на правилата за безопасност на движението.
- Припомняне на изучените правила за необходими мерки при спешни случаи.
- Актуализиране на знанията, свързани с Васил Левски и Христо Ботев.

Умения: работа с изображения и текст, писане, свързване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: В началото на урока децата си припомнят героите Дани и Нели, които периодично съпътстват работата им в помагалото, като две деца, съответно момче и момиче, прочетат и коментират думите на героите. На други деца от класа може да се даде думата да отвърнат на отправените от героите приветствия и да споделят своите очаквания за новата учебна година.

Следващите упражнения приканват децата да си припомнят с какво са се справили и какво не са забравили. В първото от тях четвъртокласниците трябва да поставят на определените места в изреченията дадените за попълване думи. Изреченията са свързани с правилата за безопасност на движението, по-конкретно със скорост и дистанция, подлез и надлез и видове пътни знаци. Ако се затруднят в последното изречение, учителят може да ги подпомогне, като замени думата „сигнализируют” с „предупреждават” и след като остане само думата „указателни”, да се изясни нейното значение.

Второто упражнение цели припомнянето на изучените правила за вземане на спешни мерки при отравяне, счупване, измръзване, изкълчване и наличие на отровни вещества във въздуха. Ако се затрудняват да определят някоя от ситуациите, се разсъждава за следствията от посочените мерки, докато се стигне до причината за прилагането им.

В третото упражнение чрез свързване с портретите на Васил Левски и Христо Ботев се определят факти от техните биографии. Удачно е в началото учениците да работят самостоятелно, а при проверката да им се даде време за свързване на фактите, които са ги затруднили.

Последното упражнение актуализира знанията на децата за толерантността като човешко качество. Поставени са два въпроса с място за отворен отговор. Според нивото на успеваемост на класа учителят преценява дали да възложи отговорите за самостоятелно изпълнение, или да се избере най-изчерпателният от тях и да се запише под диктовка. Учителят може да сглоби пълен отговор и от изречения на различни деца, ако дават верни, но кратки отговори.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№2. ПРАЗНИЦИ В КЛАС

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Създаване на положителна нагласа към ходенето на училище и отбелязването на празници в класа, способстващи за създаване на приятелска атмосфера и изграждане на колектив.

Задачи:

- Избор на начини за отбелязване на рождените дни като празници.
- Запознаване с Деня на учителя.

Умения: работа с текст и изображения, писане, рисуване, оцветяване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урокът може да започне с прочит на стиховете, като се даде възможност на децата да споделят дали и те чувстват благодарност към учителя си и защо. След това им се разяснява, че учителят си има ден, на който да празнува, и им се обяснява какво е професионален празник, което се подкрепя с примери от различни професии.

Текстът преди първото упражнение припомня на децата различни човешки качества, присъщи за хората, които упражняват професията учител. След цялостен прочит по преценка на учителя може да се прочита всеки ред, след което да се тълкува от децата значението му и да се допълва от учителя при необходимост. В упражнението след него са зададени въпроси към децата, всеки от които изисква кратък отговор с едно изречение. Децата работят самостоятелно, защото те сами избират какво да разкажат за учителя си и не е етично той сам да определя отношението им към себе си. Желаящите прочитат отговорите си, а към останалите може да се отправи въпрос дали са съгласни, или не, и защо. По желание учителят може да завърши упражнението, като сподели устно отговорите на същите въпроси, само че отнасящи се за класа.

При второто упражнение се дава възможност на родените през лятото да излязат пред класа и да получат пожелания от съучениците си, които винаги са надалеч, когато те празнуват. При желание от тяхна страна приемането на пожелания може да се придружи с почерпка. Следващите упражнения отново са свързани с празнуването на рожден ден. В третото децата се връщат към спомените си и след като запишат датата, представят с кратък текст или рисунка протичането на последния отпразнуван рожден ден.

Четвъртото упражнение дава възможност за групова работа. Децата се разпределят на групи според месеца, през който са родени, или според зодията. Работят екипно, без да ги ръководи учителят. По тяхна преценка посочват откритите общи неща помежду си, които, дори да не са достоверни и показателни, служат за сплотяване на колектива. Поздравът, който ще отправят към класа, също не се нуждае от контролирани репетиции, а се прави според желанието, възможностите и идеите на децата.

В следващото упражнение децата излизат мислено от главната роля на рожденик и разказват за най-интересния рожден ден, на който са гостували. С това се избягва факторът субективност и те имат възможност да преценят чий приятелски рожден ден са прекарвали най-добре. Това може да им помогне да изберат как искат да празнуват следващия път, каквато е задачата им в следващото упражнение. В него са дадени три варианта за оцветяване и още едно място за представяне чрез рисунка на различна идея за провеждане на празника – почерпка в дома на рожденика, на площадка за игра с аниматор, на пикник сред природата или друг избран вариант по идея на детето.

Изработването на покана за рожден ден може да се направи в часа, да се даде за домашна работа или да се възложи от учителя като текуща работа – децата, които са изработили такива покани за своя рожден ден, преди да ги раздадат на гостите си, да ги представят и да обсъдят силните и слабите им страни. С това се упражнява начинът за писане на покана, вече изучен от децата, и се дава възможност на класа и учителя да обърнат внимание на естетическите достойнства на различните детски покани. Възможността да изберат във фантазиите си интересно място за празнуване или весела изненада за гостите провокира изобретателността на децата и могат да постъпят интересни идеи, дори те да не са обвързани с реална покана и реален начин за провеждане на рождения ден. За тези, чиито семейства не предвиждат канене на гости с покана, упражнението може да няма задължителен характер.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№3. ПРИЯТЕЛ ПРЪВ

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Припомняне на положителните личностни качества и междуличностни отношения в контекста на приятелството.

Задачи:

- Припомняне на качествата, които притежава добрият приятел.
- Припомняне на правилата за общуване между приятели.
- Възпитаване на навици за правилен избор на приятел и поддържане на приятелство.

Умения: работа с текст и изображения, писане, свързване, групова работа

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: В уводната част на урока се коментира приятелството. Задава се въпрос на децата как се чувстват в клас, когато в него имат приятел и как – когато нямат. Друг подходящ въпрос за беседа е откога датира първото им приятелство и с кого е свързано то.

В първо упражнение са представени условия, които могат да бъдат определящи

или не за избора на приятел. Според своята преценка децата свързват всяко от тях с Дани или Нели. Работят самостоятелно, защото изразяват собствената си нагласа за избор на приятел. При коментара в края на упражнението останалите деца се съгласяват или не с този, който споделя избора си. Прави се извод, че не са правилни начините, свързани с интересчийство – подсказване, писане на чужди домашни, материална изгода. Подчертава се, че истинското приятелство не се крепи на интересите на един от приятелите, а на взаимопомощта, приятно прекараното време заедно, споделянето, подкрепата и съветите.

В следващото упражнение децата четат и коментират стихотворението „Приятел пръв” на големия български поет и писател Валери Петров. Добре е да се прави коментар на фразите една по една и накрая да се направи извод, че добрият приятел винаги е готов да ти помогне и да те спаси. Може да се направи препратка към „Бяла приказка” и да се посочат героите приятели – Ванчо и Мачо, както и причините за запазване на тяхното приятелство както от страна на единия, така и на другия.

В третото упражнение децата описват какви качества биха желали да притежава най-добрият им приятел, като се изисква да не се ръководят от определена личност, а да подходят принципно. Едва след прочит при проверка след самостоятелен отговор може да им се даде възможност да назоват приятеля си и да споделят дали той притежава тези качества или нещо би могло да се подобри. Ако приятелят е от класа, му се дава думата да приеме или да отхвърли съвета, като се мотивира.

Последното упражнение е предназначено за групова работа. Всеки отбор избира приятел от друг отбор и след обсъждане на качествата му определя как да го представи, за да го разпознаят останалите. Представя го говорител на групата. Не е задължително да се избере и опише безупречен приятел, може и да има някои недостатъци, за които да бъде посъветван да помисли.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№4. БЪЛГАРИЯ – НАЙ-СТАРАТА ЕВРОПЕЙСКА ДЪРЖАВА

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на уважително отношение към българската история и възпитаване на чувство на национална гордост.

Задачи:

- Припомняне на факти от българската история.
- Възпитаване на национална идентичност в рамките на Европейския съюз.
- Припомняне символите на Република България.

Умения: работа с текст и изображения, оцветяване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урокът започва с прочит на въвеждащите стихове. При коментар може да се разисква кое е същественото в тях – че България е

дала свидни жертви в името на своята свобода, че е отдавна на картата на света със сегашното си име и че ни дарява с блага за отплата на това, че с помощта на народа си още съществува.

В първо упражнение са посочени факти от славната българска история по времето на Първата и Втората българска държава. Те са изучавани в часовете по човек и общество в трети клас и сега служат за импровизиран преговор на усвоените знания. По преценка на учителя се работи колективно или самостоятелно.

Във второто упражнение са дадени три карти на различни държави. От децата се изисква да разпознаят картата на България и да я оцветят.

Третото упражнение е свързано с два от символите на българската държава – флаг и герб. Флагът се оцветява в цветовете, от които е съставен, а илюстрацията, изобразяваща герба, служи за припомняне на неговите компоненти и смисловата им натовареност.

№5. ПЪТНИ ЗНАЦИ, ПЪТНА МАРКИРОВКА

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Припомняне на вида и предназначението на пътните знаци и маркировка.

Задачи:

- Затвърдяване на знанията за видовете пътни знаци.
- Усвояване на знания за пътни знаци с нестандартна форма.
- Усвояване на знания за пътната маркировка

Умения: работа със символи, изображения и текст, оцветяване, рисуване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урокът започва с актуализиране на знанията за пътните знаци. Припомня се на децата, че видовете знаци са различни по цвят и форма, а изображението в средата служи за конкретизиране на информацията.

При работата си по първото упражнение децата избират цвета и формата на знака, който да нарисуват около изображението, ръководейки се от първата дума – „забранено” и „задължително”, ако има такава. Тук изборът на вида знак е полесен, защото е подсказан от думата – „забранено” (забранителен знак, червен цвят, кръгла форма) или „задължително” (задължителен знак, син цвят, кръгла форма). Определянето на вида на останалите знаци изисква осмисляне и преценка – дали знакът предупреждава за възможна опасност (предупредителен знак, червен знак, триъгълна форма), или указва наличието на обекти в близост (указателен знак, син цвят, правоъгълна форма). След дорисуването на знаците на децата се поставя задача да разтълкуват значението на знака, като се ръководят както от цвета и формата, така и от изображението в средата. При необходимост се подпомагат от учителя с въпроси, докато свържат в едно изречение цялата информация, извле-

чена от знака.

В рубриката „Още нещо“ са представени знаците с нестандартна форма – „Стоп“, „Път с предимство“, „Край на пътя с предимство“, „Пресичане на път с предимство“. След запознаване с тези знаци се провежда беседа за причината, поради която формата им е различна, като мисленето на децата се насочва към видимостта на цвета и изображението на пътните знаци само от едната страна, но на формата – от двете страни. Задава им се въпрос дали могат да разберат значението на знак с кръгла, триъгълна или правоъгълна форма, което не може да стане, без да видим какво изобразява знакът. Противопоставят се знаците с нестандартна форма като разпознаваеми от двете страни и се разсъждава защо и другите шофьори, освен движещите се срещу знака, трябва да знаят кога останалите участници в движението трябва да спрат, да навлязат, да напуснат или да пресекат път с предимство. Обръща им се внимание на противоположната зависимост – ако единият път е с предимство, следователно другият не е, и ако по единият път на кръстовището водачите трябва да спрат, то по другия трябва да преминат.

В следващото упражнение се работи върху усвояване на знания, свързани с пътната маркировка. На първото изображение е представен междуселищен двулентов път и от децата се изисква да оцветят в определени цветове лентата за движение в едната посока, лентата за движение в другата посока и банкета. По преценка на учителя работят самостоятелно или с придружаващ коментар. На второто изображение, представлящо кръстовище в населено място, се изисква от децата да определят и оцветят според стрелките къде да се престроят водачите, продължаващи на право, завиващи надясно или завиващи наляво, като им се обръща внимание именно на стрелките. Допълнително може да се обсъди предназначението на прекъснатата осова линия между лентите за движение и да се запитат децата виждали ли са такава, виждали ли са непрекъснатата и каква е разликата между двете.

В последното упражнение са представени ситуации, в които спрямо разположението на водачите до прекъснатата или непрекъснатата линия трябва да се прецени дали им е разрешено изпреварване. Илюстрациите са номерирани и се изисква да се попълни номерът на всяка към съответното твърдение. Упражнението е подходящо за самостоятелна работа, защото в края на предходното упражнение е проведена беседа за значението на прекъснатата и непрекъснатата линия. Освен това във всяка ситуация участват различни, а не едни и същи превозни средства, което допълнително ориентира децата. Следва задължителна устна проверка с коментар защо изпреварването за всеки от посочените водачи е разрешено или не, за да се избегне ориентацията само по вида и цвета на посочените пътни превозни средства и за да се затвърдят знанията за видовете осови линии. Правилните отговори съответно са:

1. Червеният автомобил може да изпреварва, защото е откъм прекъснатата линия, но черният джип – не, защото е откъм непрекъснатата.
2. Изпреварването не е разрешено нито за мотопеда, нито за маршрутката, защото между лентите им за движение в противоположни посоки има само непре-

късната линия.

3. Изпреварването е разрешено и за автобуса, и за зеления автомобил, защото вляво от тях има непрекъсната линия.

4. За таксито изпреварването е разрешено, защото неговата лента е ограничена с непрекъсната линия, а за синия автомобил е забранено, защото неговата лента за движение е ограничена с непрекъсната.

Различните начини за формулиране на отговорите показват възможността да се мотивира правилно едно твърдение по различен начин.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№6. КРЪСТОВИЩА

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Създаване на навици за внимателно наблюдение върху движението на пътните превозни средства и избор на подходящи място и начин на пресичане.

Задачи:

- Създаване на навици за избор на подходящо за безопасно пресичане кръстовище.

- Припомняне на правила за пресичане на регулирано и нерегулирано кръстовище.

Умения: работа с изображения и текст, писане, свързване, изрязване, лепене

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на урока, прочетени от ученик, поставят темата на занятието. След прочита се коментира дали да изберем регулирано кръстовище и какви са неговите предимства.

В първото упражнение децата свързват всяко от изобразените кръстовища с наименованието му според формата, която има. Термините за тях са нови и свързването след прочита им може да се насочи с въпроси „Кое кръстовище прилича на звезда? А на буквата „у“? А на кръст? А на буквата „т“?”

Във второ упражнение се изисква децата да свържат с Дани или Нели дали посочените лица и съоръжения могат да служат за регулиране на пътното движение на хора и автомобили на кръстовище. Децата вероятно знаят, че движението може да се регулира от светофар и регулировчик. При затруднения да определят пътната маркировка като начин за регулиране на движението предназначението ѝ се разяснява от учителя и се онагледява с примери.

Трето и четвърто упражнение са свързани с кръстовища с регулировчик. Имат информативен характер и целят създаването на представа у децата за сигналите, подавани от регулировчика, и тяхното значение. Изпълнението им може да се предхожда от онагледяващ видео или снимков материал от интернет. С помощта на

учителя децата извършват свързването в трето упражнение и те или учителят мотивират избора – гимнастичките могат да преминат зад гърба му, защото към тях регулировчикът е обърнат с рамо, на таксито е разрешен обратният завой, а автобусът трябва да спре, защото регулировчикът е обърнат с лице към него.

В четвърто упражнение се работи по подобен начин, но не се свързват фрази в изречения, а се отговаря на поставените въпроси – старците и червената кола не могат да преминат през кръстовището, защото регулировчикът е с лице към тях и с ръце хоризонтално встрани, а синята кола и футболистите могат, защото към тях регулировчикът е обърнат с рамо.

Следва свързване на кръстовищата според това дали се регулират. Ако децата определят кръстовището като регулирано, се мотивират с какво – светофар или регулировчик. Може да се потърсят приликите и разликите в регулирането на кръстовище от двата вида. За първото изобразено кръстовище се изисква да се обосноват защо са го определили като нерегулирано и дали биха предпочели да пресичат на такива кръстовища.

В следващото упражнение се изрязват и поставят на определените места дадените в съответното приложение пътни знаци според групата, към която принадлежат – предупредителни, забранителни, задължителни и указателни. В един от ъглите на всяко от полетата са нарисувани малки пътни знаци без изображение в средата. Те служат за припомняне на цвета и формата на пътните знаци от съответната група – червен или син цвят, триъгълна, кръгла или правоъгълна форма. След като, ръководейки се от това, учениците поставят всеки знак в съответната група, се провежда тълкуване на значението му, като освен на цвета и формата се обръща значение и на изображението в средата на знака.

Последното упражнение е кръстословица. Думите за попълване на хоризонталните редове са свързани с безопасността на движение, от който цикъл е и настоящата тема – скорост, бордюр, пътни (знаци), дистанция, платно, безопасен (път до училище), светофар, спирка, обществен (транспорт), подлез. При вярно попълване на търсените думи вертикално в оцветените полета се получава думата „кръстовище“ и учителят кани децата да обобщат това, което са научили за кръстовищата.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№7. ПЪТНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА, ИЗПОЛЗВАНИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Придобиване на знания за пътните превозни средства, използвани в селското стопанство.

Задачи:

- Съпоставка на пътните превозни средства, използвани в селското стопанство, с лекия автомобил.

- Усвояване на знания за пътищата, разрешени за движение на пътните превозни

средства, използвани в селското стопанство.

Умения: работа с изображения и текст, писане, свързване, изрязване, лепене

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Във въвеждащите стихове е представен тракторът като пътно превозно средство, използвано в селското стопанство, също така мястото и начинът, по които може да се движи като участник в движението. След прочит от ученик се преразказва чутото или като самостоятелен отговор, или с помощта на въпроси, задавани от учителя.

В първото упражнение са представени няколко прикачни машини, които се монтират към трактора. Първо се изчитат дейностите, извършвани от машините, и се питат децата дали знаят как се наричат те. Децата или учителят назовават по реда на представените дейности машините сеялка, плуг, косачка и ремарке. Могат да бъдат записани на дъската. Следва по-трудната част – разпознаването им по илюстрациите. На първата е представена двудискова роторна косачка, която се движи встрани от трактора. На втората – сеялка за слята повърхност за култури, които се сеят през есента, като пшеница и ечемик. На третата виждаме бордово ремарке без каната (страничен капак), което се използва за пакетирани, а не за насипни товари. На четвъртата – петкорпусен плуг със сменяеми части, наречени „лемеж” (оцветени с черно), които се износват бързо при работа в песъчливи и каменисти почви. Разширените обяснения могат да бъдат подадени от учителя и с тяхна помощ децата да разпознаят машините на илюстрациите. Добре е упражнението да завърши с представяне от отделни ученици на всяка от машините с назоваване на името ѝ и дейността, която извършва, и добавяне на част от допълнителната информация, която са запомнили.

При работата си по второто упражнение децата откриват в коя колонка са написани приликите на трактора с лекия автомобил и в коя са разликите и ги надписват съответно с „Прилики” и „Разлики”. Подходящо е за самостоятелно изпълнение с коментар по време на устната проверка.

В третото упражнение на обозначените места се отбелязват с поставяне на стикер забранените пътища за движение на пътни превозни средства, използвани в селското стопанство, и максималната разрешена скорост за тях. Единият знак за забрана на движението на трактори е предназначен за поставяне на изобразената на първата илюстрация магистрала. Ако децата не се справят, се връщаме към припомняне на стиховете в началото на урока. На останалите две илюстрации се виждат пътища, съответно в рамките на град и на село. При затруднения децата могат да се подпомогнат с въпросите „В града или в селото можем да срещнем трактор, който се движи по улицата?” или „В кое от двете населени места се използва тракторът за извършване на определена работа?”. Остава една илюстрация, на която да поставим третия стикер, и от него децата научават максималната разрешена за движение на селскостопанска техника скорост – 50 км/ч.

В следващото упражнение чрез свързване с Дани и Нели се избира и се посочва

важната причина за изискването към водачите на трактори да почистват гумите им от кал преди излизане на асфалт. Придружава се с коментар за възможните последиствия от създаването на предпоставки за пътнотранспортно произшествие.

В последното упражнение се изисква децата да обяснят писмено защо тракторът и комбайнът се наричат така. От първото упражнение става ясно, че към трактора се монтират прикачни машини и той ги дърпа, а в началото на упражнението е дадена информация за комбайна и извършваните от него различни дейности. По преценка на учителя след устен отговор от ученик децата го формулират и записват самостоятелно или го формулират заедно с помощта на учителя и го записват под диктовка.

В рубриката „Още нещо“ е дадена любопитна информация за мощността и цената на най-мощните трактори в света. Може да се визуализира с помощта на материали от интернет.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№8. ПРОИЗВОДСТВЕНИ АВАРИИ И КАТАСТРОФИ. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА. НАЧИНИ НА ЗАЩИТА

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Усвояване на знания, свързани с правилните действия при възникване на производствена авария.

Задачи:

- Обръщане внимание на възможните причини за възникване на производствена авария.

- Запознаване с правилните действия при производствена авария и изясняване на възможните последиствия от неспазването им.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, писане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата“

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на урока са изградени под формата на съвети при настъпване на производствена авария. След прочит се провежда коментар с каква цел се предприема всяка от изброените мерки. Може децата да се провокират да обяснят какво разбират под „производствена авария“.

С това се прави преход към първо упражнение, в което е дадено определение за производствена авария, и от децата се изисква да определят в коя колонка от таблицата са записани причините и в коя – следствията от тях. При затруднения към всяка фраза се подхожда с въпроса „Преди или след аварията?“.

Във второто упражнение са представени най-големите производствени катастрофи в света и е обяснено, че те са следствие от аварията. Изисква се да се запишат годините, в които са се случили, във възходящ ред. Може да се възложи за самостоятелна работа. Прочитът след записване цели запознаването на децата с най-големите производствени катастрофи в света за обща култура и с цел да ги впечатли

огромният брой загинали и ранени. Прави се извод защо е важно да се избягват предпоставките за възникване на производствена авария.

Следва третото упражнение, в което чрез отгатване и попълване на пропуснатите букви в думи от двата текста се получават наименованията на най-опасните газове – амоняк и хлор. Текстовете представят особено опасните газове и пораженията, които могат да нанесат на човешкия организъм. Пропуснатите букви са лесно откриваеми, защото се намират в думи, познати на децата. След записването им в текста се изнасят горе на определените места. По преценка на учителя се работи групово, самостоятелно или първият текст – групово, а вторият – самостоятелно.

В четвърто упражнение са дадени части от изречения са свързване. Може да се проведе или след предложение от ученик и записване от всички или с насочване от учителя към смисловата връзка между опорните думи важност – оповестяване, напуснете – изключете, перпендикулярно – посока, не можете да излезете – затворете, уплътнете – одеяла, противогаз – дишайте.

В пето упражнение се свързват с цветен молив в различен цвят частите от лабиринта и се прави прочит на получените изречения с цел запознаване с разтворите, приложими при авария с изтичане на амоняк и хлор. От ученик или от учителя се изяснява какво означава „5% оцетен разтвор“ и „5% воден разтвор със сода“ и как бихме могли сами да си го приготвим вкъщи.

В последното упражнение се изисква да се разгледат илюстрациите и да се попълнят пропуснатите думи в текста – проветрете; очите, лицето и ръцете; хранителните; животни; пострадалите. При следене на илюстрациите откриването на думите за попълване е лесно, а при нужда може да се направи препратка към предходни упражнения, в които е дадена идентична информация.

Урокът може да завърши с въпрос към децата какви мерки ще предприемат при оповестяване на производствена авария.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№9. ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ – ПОЖАР, ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ, НАВОДНЕНИЕ

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Създаване на навици за ползване на безопасните места и действия при настъпване на природно бедствие.

Задачи:

- Преговор на безопасните места при настъпване на природно бедствие.
- Припомняне на правилните действия, които трябва да предприемем, за да сме в безопасност.

- Затвърдяване на телефона за подаване на сигнал при бедствие.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, писане, изрязване, лепене, номериране

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото поставят темата и служат за навлизане в нея. След прочит може да се даде възможност на децата да си припомнят кои природни бедствия са им познати и какво трябва да предприемат при настъпването им, за да са в безопасност.

В първото упражнение се изисква да се определят описаните природни бедствия чрез поставяне на стикер с илюстрация и заглавие. Описани са свлачище, наводнение, виелица, лавина, пожар, градушка, суша, слънчево изригване. Повечето от тях са познати на децата, а за останалите при необходимост се подпомагат от учителя с насочващи въпроси. Може да им се даде възможност да подхождат спонтанно – с търсене на стикер към текст или обратно – на текст към стикер.

Във второто упражнение се припомня телефон 112 и се запаметява структурирането на информацията при позвъняване. Дадено е обаждане от ученик по повод на пожар. Той първо се представя, след което описва какъв е проблемът, съобщава дали забелязва пострадали и къде се намира. На децата се обръща внимание, че обаждането на 112 се структурира точно така, и те се насочват към номериране на въпросите. Може да се работи колективно или самостоятелно. След като вече разполагат с последователността на въпросите, им се дава думата да построят устно текст за подаване на сигнал за бедствие. Могат сами да изберат мястото, вида на бедствието и броя на пострадали. Подпомагат се само при нужда.

Третото упражнение фокусира вниманието върху причините, които водят до настъпване на природно бедствие, и от децата се изисква да определят дали са верни, или не дадените твърдения, като ги свържат с Дани или Нели. Четат се внимателно едно по едно на глас и се дава предложение за отговор от ученик (да, да, не, да, не, да, да). Обръща им се внимание, ако е необходимо, че третото твърдение е отрицателно и че макар слънчевите изригвания да се случват извън земната атмосфера, слънчеви частици, изхвърлени от нагорещената повърхност на слънцето, могат да навлязат в нея и да предизвикат смущения.

В четвъртото упражнение са представени думи на деца, преживели природно бедствие. Те описват какви мерки за безопасност са предприели. Учениците трябва да разпознаят какво бедствие е застрашило всяко от тях, за да прибегне към описаните мерки. По преценка на учителя се работи в началото самостоятелно или директно се преминава към четене на глас и обсъждане. Децата обясняват защо при наводнение се изкачваме нагоре по склона, защо при земетресение стоим под касата на вратата, защо при пожар тичаме навън приведени и с мокра кърпа на устата, защо при градушка търсим подслон, защо след попадане в лавина ни увиват в топло одеяло и защо при гръмотевична буря се отстраняват металните предмети и се стои далеч от високи дървета. При нужда отговорите на децата се допълват от учителя.

В края на часа може да се проведе беседа за мерките за безопасност при свлачище (ненавлизане в засегнатия район), виелица (покриване на откритите части на тялото и търсене на подслон) и слънчеви изригвания (избягване на стреса и рязкото ставане от леглото).

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№10. РАЗЛИЧНОСТТА – ПРЕДИМСТВО ИЛИ НЕДОСТАТЪК

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на непредубеденост при приемане на околните заедно с техните особености и качества.

Задачи:

- Актуализиране на знанията за толерантността като човешко качество.
- Създаване на навици за приемане на особеностите и различията на другите около нас.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, писане, изразяване, лепене

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: След прочит от ученик на стиховете в началото на урока се прави коментар във връзка с различността – както на цветята, дърветата, рибките и птичките, така и на хората. Обръща се внимание на заглавието, като учениците дават мотивиран отговор дали различността според тях тя е предимство или недостатък. Ако част от децата не са сигурни в избора си, им се възлага да работят с внимание и да дадат своя отговор в края на часа.

В работата си по първо упражнение учениците разглеждат самостоятелно илюстрацията и прочитат наум думите на всяко от децата герои. Учителят ги насочва към търсене на връзка между домашния любимец на всяко от тях и покупката, която иска да направи. След това им се дава възможност да споделят откритията си и да обосноват свързването. Може да се работи в произволен ред, което ще даде възможност на някои деца, за които хамстерът е по-малко познато животно, да достигнат до картинката с аквариума и въртележката по метода на изключването. Ако никое от децата не може да обясни връзката между хамстера и въртележката, това се прави от учителя. Подходящо е онагледяването с клип от интернет.

Във второто упражнение децата отново започват работата си самостоятелно, като определят своите любими неща от изброените категории. При устната проверка е удачно да се работи по категории. В много от тях ще има отговори, които се повтарят. Това дава възможност, след като едно от децата посочи своя отговор, останалите със същия отговор да вдигнат ръка. Това ще спести време и ще покаже на децата, че всеки път те могат да се причислят към различна група. В края на упражнението се прави извод, че макар и в някои категории децата да имат еднакви предпочитания с други, като цяло се различават със своята индивидуалност.

В третото упражнение ученици по двойки прочитат диалозите един след друг. След прочита се коментира дали могат да определят качествата на всеки от участниците в тях. Ако се затрудняват, учителят може да ги подкрепи, като им назовава качества, а те определят за кого от двамата се отнасят (например нетактичност, гру-

бост и несъобразителност или внимание, толерантност и вежливост).

Четвъртото упражнение е за работа със стикери. Цели припомнянето на основните етнически групи в България и различията във вярванията и обичаите им. Илюстрациите са идентични с тези от трети клас, за да улеснят определянето на представителите на всяка група. Текстовете също са базирани на знанията от изминалата учебна година и служат за актуализирането им и трайното им запаметяване. Във всеки текст има ключова дума, която да послужи на децата като опорна и те да могат да я съотнесат към съответната етническа група. Ключовата дума в първия текст е баклава, характерна за турците при провеждането на техния голям празник Рамазан байрам. Във втория тя е жерави, които са свързани с украсата на червени яйца с изрисувани жерави по случай арменския празник Харутюн Задиг, подобен на Великден. В третия текст свещеният огън е символът на християнската вяра и пренасянето му от храма до дома съпътства посрещането на празника Възкресение Христово, който се празнува от всички българи. В четвъртия осемте свещи са връзката с евреите, които ги палят на свещник с осем разклонения на своя празник Ханука. Отключената и съответно заключена врата, за да не избяга късметът, ни ориентира към ромския празник Банго Васил. Петото упражнение надгражда работата по четвъртото – определя се кой е коментираният празник, припомня се какво и как празнуваме тогава и как се поздравяват хората.

За този урок е подходящо предварителното възлагане на подготовка за представяне на всеки от припомнените празници от желаещи ученици чрез устен разказ, постер, дипляна или компютърна презентация.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№11. ЕЛЕКТРОННО УПРАВЛЕНИЕ И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Усвояване на знания, свързани с електронното управление и медийната грамотност.

Задачи:

- Обръщане внимание на възможностите, давани от интернет и комуникационните технологии, за дистанционно извършване на услуги
- Запознаване с Държавна агенция „Електронно управление“.
- Запознаване с термините „корупция“ и „дискриминация“.

Умения: работа с изображения и текст, писане, оцветяване, номериране

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата“

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на урока са посветени на възможностите за учене и работа чрез интернет и същевременно насочват вниманието ни към бдителност, критичност и медийна грамотност – понятие, чието изясняване предстои в урочната единица. След прочит се провежда коментар върху разбраното от децата и се допълва с разяснения от учителя.

В първо упражнение е дадена информация за Държавна агенция „Електронно управление“. От децата се изисква да определят към коя категория да насочат търсенията си хората, които искат да им бъде извършена електронна административна услуга. Работи се самостоятелно или с придружаващ коментар по преценка на учителя. Друг вариант е насочването на децата към смисловите връзки университет-образование, пенсия-подпомагане, предприемач-бизнес, шофьорски курс-превозни средства, данък-данъци и такси, ферма-селско стопанство. След определяне на бутона той се оцветява в цвета, с който е написано изречението за всеки от героите в упражнението.

Във второто упражнение са представени снимки, публикувани във фейсбук от членовете на приятелска група. Дадена е и кратка информация за всеки от тях – с по едно изречение са описани предпочитанията им за прекарване на свободното време. Може да се възложи за самостоятелна работа. При прочит след записване се проверява дали децата правилно са се ориентирали. Отговорите се обосновават – Теодор обича животните и снима кучето си, Габриела обича да се състезава и представя наградите си, Йордан е природолюбител и харесва и най-малките растения и животни, Радослав си пада по риболова и споделя улова си, Карина държи да бъде харесвана и си прави селфи, Галин обича да рисува и публикува своя рисунка, а Христина е при баба си на село и снима къщата и двора. Прави се извод, че всеки има различни предпочитания и публикува в групата това, което го впечатлява. Прави се връзка с опита на децата или членове на семействата им в реална среда.

В последното упражнение са представени термините „корупция“ и „дискриминация“, придружени с дефиниция. Ако се спомене и терминът „дефиниция“, той също се разяснява – сбито определение или тълкуване на някакво понятие. Запознаването с термините се използва за съотнасяне към изобразените ситуации посредством номериране. При нужда вниманието на децата се насочва към „лична изгода“ и „неравносложно положение“. Упражнението може да завърши с въпрос към децата дали са били свидетели на прояви на корупция и дискриминация.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№12. ДЕЙСТВИЯ ПРИ АВАРИИ И КАТАСТРОФИ. ЕВАКУАЦИЯ ПРИ ПОЖАР

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Затвърдяване и надграждане на знанията за оказване на първа помощ на пострадали и правилните действия при възникване на пожар.

Задачи:

- Актуализиране на знанията за дихателната и кръвоносната система.
- Преговор на видовете специални автомобили и професиите, свързани със спасяване на човешки живот.
- Надграждане и преговор на знанията за евакуация при пожар.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, писане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете са свързани с темата и служат за въведение в нея. В тях се дават съвети за запазване на самообладание, вземане на мерки за безопасност и обаждане на спешен телефон 112. От учениците се изисква да коментират защо са нужни посочените три начина на действие и какво би станало, ако ги нарушим.

В първото упражнение се актуализират знанията за дихателната и кръвоносната система. Децата припомнят защо дишането и сърдечната дейност са толкова важни за човешкия организъм и до какво води отсъствието им.

В следващото упражнение са дадени в таблица двете споменати системи, като колонките не са озаглавени. След прочит на текста във всяка от тях от децата се изисква да определят в коя е описано подпомагането на кръвоносната система (първа колонка) и в коя – на дихателната система (втора колонка). Беседва се по какво са разпознали за коя система става дума, като се насочват към опорните думи и изрази – пулс, сърце, шум, движения на гърдите. Следва рубрика „Внимание!”, в която е даден съвет за поставяне на пострадалия в стабилно странично положение. Задава се въпрос дали е важно да запомним този съвет и защо. След отговор и нов прочит се повтаря неколkokратно.

В трето упражнение, отново във вид на таблица, се цели да бъдат открити и нанесени в последната колона професиите на лекаря, водния спасител, полицаия, пожарникаря и планинския спасител. В предходните колони на реда на всяка от професиите са представени с илюстрация или текст причината за повикването на специалист в тази област; превозното средство, с което се движи; приспособленията и инструментите, които носи. Упражнението е лесно изпълнимо, може да се работи самостоятелно с устна проверка в края.

В рубриката „Още нещо” е обърнато за пореден път внимание на телефон 112. Освен припомнянето на номера, се съдържа информация за опитността на операторите, които определят истинността на сигнала, и за санкционирането на недобросъвестните обаждания. След прочит това може да се преразкаже.

В последното упражнение се изисква да се попълнят пропуснатите думи в текст, свързан с правилните действия при възникване на пожар. Думите са дадени под текста. Работи се самостоятелно с устна проверка и допълване на евентуални пропуски – самообладание, 112, пожарогасителни, съблечете, одеяло, вода, изключете, евакуационните, деца, скрили, асансьори, задимени, ниско, кърпа, евакуирате, банята, вратата, душа, пожарникарите. Добре е да се придружи с коментар изборът на всяка от думите за попълване.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№13. ПОЖАР В ПЛАНИНАТА

Вид на урока: преговорен с добавени нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на навици за правилно реагиране при избухване на пожар.

Задачи:

- Припомняне на правилните действия при пожар в открито пространство.
- Обръщане внимание на възможните причини за избухване на пожар в гората и планината.
- Запознаване с начини за спиране на разпространението на огъня на открити пространства.

Умения: работа с изображения и текст, писане, изрязване, лепене, свързване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на урока, прочетени от ученик, поставят темата на занятието – протичането на пожар в планината и начина за погасяването му. Ако „стърница” (ожъната нива със стърчащи краища на житните стъбла) или друга думи не са познати на децата, се разясняват от учителя.

След това се преминава към работа по първото упражнение, където чрез залепяне на стикер към всеки от шестте надписа се онагледяват причините за възникване на пожар на открито. Може да се работи, като към всеки надпис се търси съответстващият му стикер или като за всеки стикер се търси и определя място за залепянето му според надписа. По преценка на учителя може да се работи самостоятелно и да се направи проверка преди залепяне на стикерите.

Във второ упражнение се изисква да се попълнят пропуснатите думи в дадените изречения – животни, почва, вредни. Понеже думите за попълване не са дадени, е добре да се уточняват преди писане чрез предлагане от страна на децата.

Третото упражнение изисква определяне на верния отговор на всеки от въпросите. Може първо да се изчетат въпросите и отговорите и при нужда да се разяснят на децата думите „просеки и окопи”, както и да се покажат техни изображения. Ако се подходи директно към търсене на отговор, децата биха разпознали хеликоптерите като по-ефективни от пожарния автомобил за гасене на пожар в открити пространства и другият отговор да остане за другия въпрос, което не отменя разясняването на термините.

Следващото упражнение цели запаметяването на полезни съвети, свързани с определяне на посоката за изход от огнището на пожара на открито. Правилната посока се определя чрез оцветяване на една от стрелките на всяка илюстрация – в обратна на вятъра посока, надолу по склон, към воден басейн, към шосе. Работи се, като първо се прочита всеки от дадените съвети, после може да се преразкаже от друг ученик и да се потърси на коя илюстрация с коя стрелка да определим правилната посока. След уточняването се извършва оцветяването. Като по-игрови подход може да се отгатва посоката преди прочит на съветите, а после да се четат един по

един и да се коментира вярно ли са разсъждавали децата.

Следващото упражнение е игра – игра на репортери. При нужда им се изяснява думата. Важно е репортерският екип да подготви въпросите, които ще бъдат зададени на свидетелите. В условието на упражнението е посочена информацията, която трябва да съдържа репортажът. Класът може да се раздели на 4 отбора от репортер, оператор и 4 – 5 свидетели на пожара и всеки от тях да разиграе снимането на репортажа. След това се коментира как са се справили участниците във всеки от отборите – дали са задали всички необходими въпроси, как е „снимал“ операторът, дали свидетелите са дали изчерпателен отговор. Друг вариант е целият клас да се раздели на двойки и да се подготвят писмено въпросите, след проверка учителят да избере няколко двойки с добра подготовка и да им възложи ролята на репортерски екип, а останалите да помислят как ще отговорят на въпросите и да участват като свидетели. Може пак да се направи разбор на разиграните ситуации и да се поощрят инициативите за съобщаване на името не журналиста и медията, уводно начало на репортажа, артистичност, оригиналност в отговорите на свидетелите и др. По желание може да се извърши и класиране.

В последното упражнение децата пишат писмо от името на горските животни към небрежните туристи. Илюстрацията подсказва, че те напускат мястото, без да изгасят огъня. Оставени са и много отпадъци. Изискваният текст е кратък и децата могат да се справят без предварителен коментар. Насочват се към внимателно разглеждане на илюстрацията и работят индивидуално. След приключване желаещите четат писмата си. След всяко се прави разбор – изчерпателно ли е, би ли въздействало на туристите, спазени ли са правилата за писане на писмо. Най-добрите писма могат да се определят чрез гласуване.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№14. КОЛЕДУВАНЕ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на уважително отношение към българските традиции и обичаи и създаване на навици за прилагането им на практика.

Задачи:

- Запознаване с коледуването като народен обичай.
- Възпитаване на навици за традиционно празнуване на Коледа.
- Възпитаване на уважение към вярванията, традициите и обичаите на българския народ.

Умения: работа с текст и изображения, изрязване, лепене, писане, свързване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Ако след прочит на въвеждащите стихове де-

цата не могат да разпознаят по описанието коледарите, това може да стане след прочита на стиховете от песента, посочена в първо упражнение. Вероятно децата ще се справят, защото песента се изучава в някои от учебниците по музика, а и заглавието на темата е допълнителен ориентир.

Във второто упражнение се описват коледарите, като задачата на учениците е да попълнят пропуснатите думи в текста. Работи се индивидуално или с придружаващ коментар по преценка на учителя. Преди попълването може да им се покажат фотоси и клипове с коледари, за да ги ориентират поне по отношение на външния им вид. Правилната подредба на думите в текста е чемшир, китка и пуканки; караконджули, вампири и таласъми; дружина; станеник; благополучие и реколта; брашно, месо и вино.

В трето упражнение с помощта на стикери от приложението децата довършват облеклото на коледарите и го обогатяват, добавяйки края на гегата с кравая и бъклицата с вино. При изрязване на всеки детайл той се показва и се назовава. Ако децата не познават думи като ямурлук, бъклица, навуца, цървули, пояс, гега и кравай, учителят им ги обяснява и те ги повтарят заедно на глас, за да ги запаметят.

В четвърто упражнение са поднесени за прочит части от изречения, които се свързват две по две, за да оформят завършена мисъл и да обогатят знанията на децата, свързани с интересни обичаи на Бъдни вечер. Един от начините за работа е да се даде време на децата да потърсят частите от една завършена мисъл и да я сглобят, след което да я прочетат и останалите също да свържат частите. Ако се затрудняват, всяка от първите части се сглобява с всички втори, а може и по метода на проба и грешка да се избере верният вариант, но това отнема доста време. Друг подход е с въпроси и помощ от страна на учителя да се потърси смисловата връзка между опорните думи: масата не се раздига, за да се нахранят близките покойници, първото парче от питката се оставя за Богородица, на коледната питка има обредна украса.

Рубриката „Още нещо“ представя начина, по който преди време хората са извършвали благотворителност без помощта на SMS-и и банкови сметки. Може да се направи съпоставка на начините за извършване на благотворително дело преди и сега.

Последното упражнение е творческо. В края на часа може да се даде малко време на децата, за да опитат сами да го изпълнят и да им се даде възможност да го довършат въкъси с помощта на родител или близък.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№15. КУКЕРИ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на чувство на национална

принадлежност и уважение към българските традиции и обичаи.

Задачи:

- Усвояване на знания, свързани с кукерите и кукерските фестивали в България.
- Възпитаване на интерес към българските обичаи и традиции.

Умения: работа с изображения и текст, писане, номериране, свързване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урокът започва с прочит на стиховете от ученик. С тях се представят кукерите. Следва коментар дали децата са виждали кукери и какво си спомнят от тази среща.

Следват различните наименования на кукерите в отделни региони от страната. Те са дадени в първото упражнение под формата на съответен номер на буквата според мястото и в българската азбука (кукове, старци, станчинари, джамали, дървиши, маскири, дракуси, песяци, бабурци). Може да се работи самостоятелно с устна проверка или на глас със записване след уточняване. В края на упражнението се повтарят запомнените от децата наименования.

Във второто упражнение е дадена таблица с информация за най-големите кукерски фестивали в България – Сурва и Кукерландия. От нея научаваме мястото и периода от годината, през който се провежда всеки от фестивалите, както и поредния му номер. Информацията се изчита наум, след което деца споделят какво са научили за Сурва и за Кукерландия. Следва писане на покана за всеки от фестивалите, като преди това се определя коя от тях за кой е в зависимост от периода му на провеждане: „Община Перник ви кани на XXVI Международен фестивал на маскарадните игри „Сурва”, който ще се проведе от 27.01 до 29.01.2018 г. Заповядайте, за да се забавлявате заедно с нас!” и „От 22.02. до 26.02.2018 г. Ямбол отново ще бъде сцена на най-пъстрото и оглушително кукерско събиране – XVIII Международен кукерски фестивал „Кукерландия” под мотото „Когато фестивалът е живот”. Понеже датите на провеждане са отпечатани в текстовете на поканите, не е удачно да се коригират с актуални за съответната година. По-добре е поканите да се напишат с данните за дадените години, след което учителят може да попита децата могат ли да познаят кое издание на „Сурва” и „Кукерландия” предстои да се проведе, като имат предвид, че фестивалите се провеждат ежегодно.

Третото упражнение е насочено към личните преживявания на децата, посетили някои от провежданите кукерски фестивали. Ако не са присъствали на нито един, може да са гледали репортажи по телевизията или да видят някой заедно по време на часа. След това отбелязват индивидуално с пореден номер различните характеристики на кукерските фестивали, като се започне от най-предпочитаните. Всяко дете подрежда изброените характеристики по собствен избор, което дава възможност за мотивиране на отговора по време на устната проверка.

Четвъртото упражнение е забавно за децата, защото то разграничава различните роли, които някои от кукерите изпълняват. Работят или с помощта на предложения от ученици или при нужда от подкрепа чрез насочване към смисловата връзка

между опорните думи цар-наметало, циганка-дрипави дрехи, поп-расо, доктор-бяла престилка и булка и зет-сватбено облекло.

Урокът може да завърши с клипове и записи от кукерски фестивали. По желание на учителя и класа може да се организира изработване на кукерски маски за децата в училище или вкъщи и да се проведе импровизиран кукерски фестивал.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№16. БЪДЕЩЕТО НА ЗЕМЯТА

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Усвояване на знания, свързани с опазването на околната среда.

Задачи:

- Усвояване на знания, свързани с вредата, нанасяна от хората на околната среда, и с мерките за нейното опазване.

- Актуализиране на информацията за разделно събиране на отпадъци.

- Създаване на нагласа за адекватно реагиране в реална ситуация.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, ограждане, изрязване, лепене

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Куплетът в началото на темата е апел към човечеството за опазване на родната планета. Може да се коментира след прочит, като се даде възможност на децата да споделят как си представят замърсяването на природата от човека и да им се изясни разликата между визуално и екологично замърсяване.

Първото упражнение третира най-значимите щети, които човечество нанася на планетата, и в далечен план, гибелните последствия от това. След прочит на глас и коментар се озаглавяват съответно с „Киселинни дъждове”, „Парников ефект” и „Озонова дупка”. При втори прочит на децата се задава въпрос, свързан със съдържанието на оцветената в червено част от текста.

Във второто упражнение децата трябва да свържат дейностите с последиците, които те предизвикват. Обясненията се коментират.

В третото упражнение се актуализират знанията на децата за разделното изхвърляне на отпадъци. Преди ограждане на отпадъчните предмети в жълто и зелено задаваме на децата въпрос как ги разделят и къде ги хвърлят на практика. След припомняне, че хартия и пластмаса изхвърляме в жълт контейнер, ограждаме в жълто шишето от вода, кутията от сок, кофичката от кисело мляко, книжната тарелка, кашона, кутията от шоколадови бонбони и шишето от шампоан. С коментар, че стъкло се изхвърля в зелен контейнер, ограждаме в зелено буркана, бирената бутилка и флакона от парфюм.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№17. ПОЖАР В ОБЩЕСТВЕНА СГРАДА

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на навици за правилно реагиране при избухване на пожар.

Задачи:

- Припомняне на правилните действия при пожар.
- Обръщане внимание на възможните причини за избухване на пожар.
- Припомняне на начини на гасене на неразгорял се огън.

Умения: работа с изображения и текст, писане, изрязване, лепене, свързване, номериране, оцветяване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на урока, прочетени от ученик, поставят темата на занятието – припомнянето и затвърдяването на правилните действия при избухване на пожар. След цялостен прочит се четат поединично първият, третият и четвъртият стих и след всеки от тях се пита „Защо?”. Отговаряйки, децата си припомнят правилните действия при пожар.

След това се преминава към работа по първото упражнение, където чрез кратък текст е представено откриването на огъня от човека. Някои от тях може би знаят как се е палел огън преди появата на запалителни средства, а останалите се ориентират по илюстрацията. При необходимост учителят онагледява с клип от интернет. Удачно е провеждането на коментар на тема промените, настъпили в живота на човека след откриването на огъня – осветление, отопление, термична обработка на храната, предпазване от дивите зверове.

Във второ упражнение се изисква да се определят със залепяне на стикер от приложението предметите, които при неправилна употреба могат да предизвикат пожар – кибрит, запалка, бенгалски огън, ютия, котлон, пиратки. Може след прочит на всеки текст на глас да се търси изображението му, а може и обратно – показване на стикер, определяне на изображения предмет и търсене на подходящ текст към него.

Понеже темата е „Пожар в обществена сграда”, третото упражнение е насочено към престоя на децата в училище – най-често и дълготрайно посещаваната от тях обществена сграда. То им припомня наличието на евакуационен план за напускане на сградата при бедствие и пожар. След устен коментар по поставените въпроси е удачно (ако не е извършвано скоро) отново да се огледа и разтълкува евакуационният план и да се отиграе приложението му на практика.

Следващото упражнение цели при попадане в ситуация на пожар децата да се научат да преценяват дали горящата площ е малка, или голяма. Ако е малка, чрез свързване се припомнят средствата за гасене – вода, пръст, дреха, одеяло. Припомня се и целта – ограничаване на достъпа на кислород. Ако горящата площ е голяма, след свързване и прочит се припомня как се напуска огнището на пожара. Работи се

самостоятелно с коментар при устната проверка.

При започване на работа по следващото упражнение се обръща внимание каква е сградата на илюстрациите. Учениците могат да я разпознаят като обществена по евакуационния план. Тук могат да бъдат провокирани с въпрос дали са виждали евакуационен план в обществена сграда и къде и дали са виждали стрелките с надпис „Exit” и за какво служат те. Изяснява се защо е важно при пожар в обществена сграда да видим плана и стрелките. След това се преминава към номериране на последователността на правилните действия, като всеки пореден номер се предлага от децата, а ако пропускат нещо, им се задава въпрос какво трябва да направим преди това: 1 – ориентиране в обстановката, 2 – осигуряване на лична безопасност, 3 – оказване първа помощ на пострадалите, 4 – позвъняване на телефон 112, 5 – периодично проверяване състоянието на пострадалите и повторно оказване на помощ при нужда. Илюстрациите са подредени правилно от ляво надясно, което може да подпомогне избора на последователност на изброените правилни действия.

В последното упражнение е предвидена илюстрация за изборно оцветяване – само на тези, които спазват правилните действия при пожар – поставяне на мокра кърпа на устата, напускане на огнището на пожара чрез движение навън и надолу, позвъняване на телефон 112 и изчакване на лекарска помощ. За неоцветените части от илюстрацията може да се коментира кога се предприемат тези действия – заставане под масата и под касата на вратата, бързо изкачване нагоре, бинтоване.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№18. БОГОЯВЛЕНИЕ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на уважително отношение към българските традиции и обичаи и създаване на навици да прилагането им на практика.

Задачи:

- Запознаване с народните обичаи и обреди, извършвани на Богоявление.
- Възпитаване на интерес към вековния обичай за къпане в ледените води на Тунджа.
- Възпитаване на уважение към вярванията, традициите и обичаите на българския народ.

Умения: работа с текст и изображения, писане, свързване, рисуване, ограждане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Провеждането на урока като дата предхожда отбелязването на Богоявление. Въвеждащите стихове създават предпразнично настроение. В тях се споменава кръщаването на Исус в река Йордан, ваденето на кръст от водата и отправяне на молби към небето. Това са предисторията и традиционни-

те дейности от обредния календар, свързани с Богоявление (Йордановден). След прочит на стиховете те могат да се коментират и да се разяснят от учителя или да се предложи на децата да изчакат до края на часа и да го коментират те след изпълнение на упражненията.

В първото упражнение по подобие на упражнение 4 от предходния урок вариантите са няколко – самостоятелно свързване по смисъл, пробване на различни варианти до избиране на верния или работа под ръководството на учителя. Той би могъл да ориентира децата към намиране на правилните части за свързване с помощта на въпросите „Какво измиват? Какво се извършва? Къде се изкъпват?“.

Второто упражнение е кръстословица. В нея се получава вертикално думата, с която наричат тези, които къпят на Богоявление склучилите през годината брак младоженци. Думите в хоризонталните редове на кръстословицата се извличат от текста под кръстословицата, свързан с Рождество Христово. Много от тях не са познати на децата и се работи колективно под учителско ръководство. Дете чете и при достигане на недовършена дума в текста се опитва да я отгатне. Броят на долните черти съответства на броя на липсващите букви в думата. Дава се възможност и на другите деца да се опитат да разпознаят думата, като при невъзможност тя се назовава и се разяснява от учителя, след което се записва на посочения с номер след думата ред. Липсващите думи са: 1 – Коледа, 2 – вълхви, 6 – чудна, 5 – младенец, 7 – дарове, 4 – смирна, 3 – постеля, 8 – обора, 9 – Мария. Този съвсем кратък текст визуализира представите на децата за Рождеството на Исус и след правилно попълване се получава думата „къпинчари“. Може да се обърне внимание на общия корен на думите *къпя* и *къпинчари*.

В рубриката „Още нещо“ е представен вековният обичай в Калофер на Богоявление да се играе хоро в ледените води на Тунджа. Удачно е прочитът да се коментира от децата, които са виждали провеждането на обичая на живо или по медиите, или да се онагледят в часа с помощта на записи от интернет. Тук е моментът децата да споделят чувствата, които изпитват, като съпреживяват празника и споделят българските традиции, което е причина за национална гордост.

В следващото упражнение с кратък текст е представен обичаят, свързан с „мълчаната вода“ и пошепнатите над нея съкровени желания. По време на провеждането на урока упражнението е с информативен характер, след което децата само рисуват котлето и записват желанията си в него. Извършването на самия ритуал може да се направи въпреки според желанието на детето и разбиранията на неговото семейство.

В четвъртото упражнение са дадени имена и се търсят сред тях именици на Богоявление (Йордановден) за ограждане. Това са имена, свързани с Бог и с Йордан (реката, в която е кръстен) – Божидар, Богдан, Божана, Божил, Йордан, Данка.

В последното упражнение се ограждат датите на всички имени дни през януари, като за ориентир служат имената, изписани в предходното упражнение, но неоградени като именици на 6 януари. Съответно имените дни през месеца са 1 януари – Васильовден (Василка), 6 януари – Йордановден, 7 януари – Ивановден (Иван, Ва-

ня), 17 януари – Антоновден (Антония, Дона), 18 януари – Атанасовден (Атанас). Може към всеки имен ден да се добавят още имена на именици.

В края на урока можем да се върнем към уводните стихове. Първите два стиха биха помогнали при изпълнението на упражнение 4, където се изисква да се направи връзка между Бог и река Йордан, за да се оградят имениците. Прочита се третият стих и се коментира наученото в упражнение 1, прочита се последният стих и се коментира обичаят с мълчаната вода от упражнение 3.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№19. РАДИОАКТИВНО ЗАМЪРСЯВАНЕ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Усвояване на правила за оцеляване при радиоактивно замърсяване.

Задачи:

- Усвояване на знания за радиоактивното замърсяване и начините за предпазване от него.

- Осмисляне на важността на прилагането на правилата за оцеляване.

Умения: работа с изображения и текст, рисуване, писане, номериране

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на темата насочват вниманието към опасността, свързана с разпространението на радиоактивни вещества и начините за предпазване от тях. След прочит се възпроизвеждат правилните действия, които трябва да се предприемат.

Първото упражнение започва с кратък текст, чрез който се обяснява на децата какво представлява радиоактивното замърсяване. Следва таблица с две колони, в които е дадена информация за външно замърсяване (открива се по кожата, наблюдава се силно зачервяване, необходимо е изплакване и смяна на дрехите) и вътрешно замърсяване (открива се в организма, натрупва се в един или повече органи, прилага се лечение за извеждане на вредните вещества). От децата се изисква да преценят коя от колонките за кой вид се отнася и да я озаглавят със съответната дума. Очаква се да се справят сами, ориентирайки се по това, че едното се отлага по кожата и дрехите, а другото се натрупва във вътрешните органи. Въпреки че това не е задача към децата, всъщност най-важно е как да разпознаем замърсяването и какви мерки да вземем. Упражнението може да завърши с играта „Представи си, че” – учителят назовава вид замърсяване и децата отговарят как биха го разпознали и какво биха направили.

Във второто упражнение се изброяват възможните замърсени повърхности по човешкия организъм и около него и се изисква да се номерират от най-опасната към по-малко опасните. Работи се или индивидуално, или с придружаващ комен-

тар, като децата се насочват към отдалечеността на повърхността от организма.

Следващото упражнение има творчески характер. В него се работи с помощта на нарисувани контури на забранителни и задължителни знаци, подобни на пътните, и се изисква децата да измислят и да представят с подходящо изображение необходимите мерки. Работят индивидуално, след което представят вариантите си пред класа. Може да се изберат по-оригинални варианти от всеки вид знак и да се възложат за рисуване на блоков лист, след което да се сглоби табло на картон или на коркова дъска. Престоят на таблото в класната стая ще затвърди знанията за правилните мерки и ще ги направи по-дълготрайни.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№20. ЕВАКУАЦИЯ ПРИ ВИСОКА РАДИАЦИЯ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Усвояване на знания, свързани с мерките и правилата при евакуация.

Задачи:

- Усвояване на знания, свързани с начините и правилата за евакуация.
- Създаване на нагласа за адекватно реагиране в реална ситуация.

Умения: работа с изображения и текст, писане, ограждане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Куплетът в началото на темата насочва вниманието на децата към евакуирането при отчитане на висока радиация. Изчита се и се коментира, при което се разбира дали децата знаят какво е „евакуация” и ако е необходимо, им се изяснява. След това може да им се зададе въпрос дали знаят какво да вземат със себе си, ако се налага да се евакуират. Вероятно те ще отговорят с думи от куплета, една от които е „багаж” и тук вариантите са два – или да коментираме какъв багаж мислят те, че е необходим, или да ги насочим към конкретизирането му в първото упражнение. В него са представени с илюстрации вещи от бита и децата трябва да определят с ограждане какво биха взели при евакуация. Независимо дали работят самостоятелно, или след коментар, всяка оградена вещь се мотивира като необходима (пари и ценности, документи, телефон, лекарства, вода и консерви, дрехи), а е хубаво да се обърне и внимание защо останалите, дори и да имат сантиментална стойност, в този момент не бива да бъдат част от багажа на евакуиращите се.

В рубриката „Още нещо” са подбрани факти, свързани със съществуващата в страната АЕЦ. С нея се дава базисна информация, касаеща вреди и ползи. Цели информативно запознаване на децата.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№21. В НАСЕЛЕНО МЯСТО. ИЗВЪН НАСЕЛЕНО МЯСТО

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Актуализиране на знанията, свързани с правилата за безопасност на пешеходците и прилагането им във и извън населено място.

Задачи:

- Преговор на правилата за безопасно движение на пешеходците в населено място и извън него.

- Актуализиране на информацията за определяне на подходящите за пресичане места.

- Създаване на навици за прилагане на правилата за безопасно движение на пешеходците в реална среда.

Умения: работа с изображения и текст, ограждане, писане, свързване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Въвеждащите стихове са представени от първо лице. След прочит се определя от чие име са изказани – от името на дете. То има кученце и с него е свързан въпросът с провокативен характер как да му помогне да пресече пътното платно. Удачно е в отговор да се припомнят правилата за безопасно пресичане и подходящите за това места.

Работата си по първото упражнение децата започват с разглеждане на илюстрациите, за да изберат за оцветяване само тези, които представят пешеходци, спазващи задълженията си – момчето на тротоара и децата на пешеходната пътека. Изборът се мотивира, а за останалите участници се коментира с какво нарушават задълженията си на пешеходци и до каква пътна ситуация може да доведе това.

Във второ упражнение чрез свързване с Дани и Нели се посочва дали дадените твърдения се отнасят за пътните автомагистрали, или не. Верните твърдения са първото, предпоследното и последното. За тях и за останалите към свързването се добавя коментар, мотивиращ избора.

В третото упражнение се попълват пропуснати думи в текст. Думите за попълване (движението, участниците, регулиране, светофари, подлези, тротоари, помалките, нерегулираните, банкета, противоположно) са посочени за избор след текста, затова учителят преценява дали да възложи на децата самостоятелно изпълнение, или да се работи с придружаващ коментар. При първия вариант упражнението завършва с устна проверка.

В последното упражнение са представени две илюстрации, озаглавени „В населено място” и „Извън населено място”. Към тях са добавени шест изречения за свързване с една от илюстрациите. В населено място превозните средства, обслужващи обществения транспорт, са трамваи, тролейбуси и автобуси, има изградени велоалеи с поставени на места пътни светофари за велосипедисти, пешеходците пресичат по пешеходни пътеки и се движат по тротоари. Извън населено място пе-

шеходците се движат по банкета, велосипедистите се движат по банкета вдясно по посока на движението си, по спирките спират само автобуси и там се намира кученцето Тото – препратка към въвеждащите стихове, в които се споменава, че то стои сам-само на банкета. По преценка на учителя може да се работи самостоятелно и само при нужда да се добавят насочващи въпроси. Завършва с устна проверка, като всеки от избраните за свързване варианти се мотивира.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№22. ВИЖДАМ ПЪТНИТЕ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Затвърдяване на знанията, свързани с безопасността на движение по пътищата.

Задачи:

- Затвърдяване на знанията, свързани с необходимостта от наблюдение на пътната обстановка и приближаващите се превозни средства с оглед на безопасното придвижване.

- Възпитаване на навици за поведение при движение и пресичане в близост до движещи се превозни средства.

Умения: работа с изображения и текст, ограждане, писане, оцветяване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урокът може да започне с коментар на заглавието – дали наистина децата виждат пътните превозни средства, целенасочено и внимателно ли го правят и защо. След това се изчитат уводните стихове и се задава въпрос защо трябва да внимаваме повече при виждане на движещи се превозни средства, отколкото на спрели.

В работата си по първото упражнение учениците имат илюстрации за оцветяване на ситуациите, в които е важно децата герои да виждат пътните превозни средства. Оцветяването се извършва след коментар на необходимостта да се наблюдават движещите се превозни средства, участници в пътната обстановка, преди пресичане, на регулирано и особено на нерегулирано кръстовище (втората и третата ситуация). Не е важно за детето да вижда пътните превозни средства, докато пресича през подлез или стои на балкона в дома си, поради това, че не му предстои пресичане през платното за движение.

Следващото упражнение е кръстословица. За всяка от хоризонталните думи е дадено обяснение вдясно. Четат се едно по едно от ученик и се отгатват от него или друг ученик – светофар, кръстовище, подлез, регулировчик, автобус, дистанция, пътни. При правилно попълване вертикално получаваме думата скорост. Припомняме си, че това е път, изминат за единица време, и попълваме в текста под кръстословицата, че е особено важно, преди да пресечем, да преценим скоростта на

превозните средства около нас, за да решим имаме ли време да преминем пред тях, или се налага да изчакаме.

В последното упражнение са представени чрез илюстрации ситуации с различна степен на видимост към приближаващите се превозни средства. След коментар се ограждат в зелено тези, на които видимостта е добра – детето на светофара и човекът с кучето пред пешеходната пътека, а в червено – тези, на които видимостта е слаба – детето, пресичащо между две спрели превозни средства, и учениците, движещи се по и в близост до бордюра, до който са паркирали коли. Прави се извод защо не бива да се пресича пред и зад спрели превозни средства. Обобщава се защо е важно да наблюдаваме движещите се около нас превозни средства.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№23. ЧУВАМ ПЪТНИТЕ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Затвърдяване на знанията, свързани с безопасността на движението по пътищата.

Задачи:

- Затвърдяване на знанията, свързани с необходимостта от слушане и чуване на пътната обстановка и приближаващите се превозни средства с оглед на безопасното придвижване.

- Възпитаване на навици за поведение при движение и пресичане в близост до движещи се превозни средства.

Умения: работа с изображения и текст, писане, ограждане, свързване, оцветяване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урокът по подобие на предходния може да започне с коментар на заглавието – дали наистина децата чуват пътните превозни средства, целенасочено и внимателно ли го правят и защо. След това се изчитат уводните стихове и се задава въпрос защо трябва да внимаваме при чуване на движещи се превозни средства. В стиховете се споменава, че помагат и очите, и ушите. Препратка към това може да се направи, ако децата се затрудняват да определят и да оцветят в първото упражнение сетивните органи, които са важни за възприемане на пътната обстановка. След това ги свързват със съответните сетива – зрение и слух. По преценка на учителя може да се работи самостоятелно или с придружаващ коментар.

Във второто упражнение са представени чрез илюстрации ситуации с различна степен на чуваемост при приближаващите се превозни средства. След коментар се ограждат в зелено тези, при които чуваемостта е добра – децата пред пешеходната пътека и момичетата, движещи се по тротоара, а в червено – тези, при които чуваемостта е слаба – детето със слушалки в ушите и момичето, което говори по телефо-

на си. Прави се извод защо не бива да се нарушава чуваемостта, когато сме участници в движението.

В третото упражнение са представени чрез илюстрации ситуации, в които е особено важно да слушаме внимателно и да чуваме приближаващите пътни превозни средства. Необходимостта от внимателно слушане е наложена от липсата на добра видимост. След като децата открият това, се уточнява, че всяко от изреченията ще започне с думите „не ги виждам“, а от тях се изисква да го довършат с причината за липса на видимост – проблеми със зрението, спряло превозно средство, силно заслепително слънце или просто гледане в друга посока и невнимание. Прави се извод защо чуваемостта е особено важна при нарушена видимост и се обобщава защо трябва да слушаме внимателно и да чуваме движещите се около нас превозни средства.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№24. ПЕШЕХОДЦИТЕ – ВАЖНИ УЧАСТНИЦИ В ДВИЖЕНИЕТО

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Актуализиране на знанията, свързани с правилата за безопасност на пешеходците и прилагането им.

Задачи:

- Преговор на правилата за безопасно движение на пешеходците.
- Актуализиране на информацията за определяне на подходящите за пресичане места.
- Създаване на навици за прилагане на правилата за безопасно движение на пешеходците в реална среда.

Умения: работа с изображения и текст, оцветяване, писане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата“

Насоки, коментари и препоръки: С въвеждащите стихове се обръща внимание на видовете участници в движението, които не са водачи на превозно средство. Това са най-често пешеходците, но освен тях могат да бъдат пътни работници, колоездачи.

Работата си по първото упражнение децата започват с разглеждане на илюстрациите, за да изберат за оцветяване само тези, които представят пешеходци, спазващи задълженията си – момчето на тротоара и децата на пешеходната пътека. Изборът се мотивира, а за останалите участници се коментира с какво нарушават задълженията си на пешеходци и до каква пътна ситуация може да доведе това.

Във второ упражнение се попълват пропуснати думи в текст. Думите за попълване (пешеходна, превозни, скоростта, времето, спрели) не са посочени, затова учителят преценява дали да възложи на децата самостоятелно изпълнение, или да се работи с придружаващ коментар.

В рубриката „Още нещо“ отново се споменава дейността на регулировчика. Предвидена е и игра „Кръстовище с регулировчик“. Тя няма задължителен характер, а цели запознаване с някои от сигналите, подавани от регулировчиците. Учителят показва различни начини, по които регулировчикът може да е застанал спрямо участниците в движението, и децата ги възпроизвеждат, като се изправят до чина. Обяснява се на какво имат право участниците в движението при съответния подаден сигнал и на децата се обръща внимание да ги запаметят, за да могат адекватно да участват в играта. Други варианти за провеждането на играта са участието на поканен родител в ролята на регулировчик или показване на сигнали (по един от дете) след заучаването им от родител.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№25. ЛАЗАРОВДЕН И ЦВЕТНИЦА

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Създаване на навици за отбелязване и спазване на обичаи от обредния календар на българите.

Задачи:

- Усвояване на знания за обичаите и традициите, съпътстващи Лазаровден и Цветница.

- Възпитаване на навици за традиционно празнуване на нашите празници.

Умения: работа с изображения и текст, писане, зачертаване, рисуване, ограждане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата“

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на урока са посветени на Цветница, макар че първият стих се отнася за сезонните промени през пролетта и може да се приеме, че включва и двата празника, винаги отбелязвани в два поредни дни. След прочит е добре да се установи в беседа доколко са познати на децата обичаите и традициите.

В първото упражнение от децата се изисква да прочетат текста и да изберат във всяко изречение кои от оцветените думи да останат, за да образуват верни твърдения, и кои да бъдат зачеркнати. Поднася се информация за Лазаровден. Повечето от думите са свързани с празника, но има и излишни (пътища, коледари, недоимък, учебници, баба, раница, комшийка). Децата се справят, доколкото могат, при колективен начин на изпълнението на упражнението, а при нужда учителят помага с насочващи въпроси и напомняне на факти.

Второто упражнение е свързано с Цветница. Съдържа три подзадачи – ограждане имена на именици, зачертаване имена на хора, непразнуващи на Цветница, и отгатване имена на именици по дадена илюстрация. В началото се определят и ограждат празнуващите на Цветница (Явор, Ясен, Невена, Дафина, Иглика, Божура,

Жасмина, Камелия, Калина, Ружа). Всички те носят имена на дървета, храсти или тревисти растения. При необходимост се представят на децата растителните видове, вдъхновили образуването на човешко име.

Упражнението продължава с отстраняване на имената, които не са именици на Цветница (не са кръстени на цвете, дърво или растение – Таня, Младен, Христина, Елена, Любен, Вяра, Добрин, Златин, Мила, Веселин).

В последната му част от децата се изисква да поставят име на дете, което е именик на Цветница (теменуга – Теменуга, малина – Малина, грозде – Гроздан, Гроздана, детелина – Детелина, здравец – Здравка, Здравко, роза – Роза, Розалия, Розалинда, лилия – Лилия, Лили, маргарита – Маргарита, латинка – Латинка; върба – Върбан, Върба, Върбина). Предоставя им се възможност да измислят имена на базата на знанията си за дървета, храсти и тревисти растения.

В края на урока по желание може още веднъж да се върнем и да допълним десет неспоменати именици (по име на растение, например Ива, Фидана, Виолета, Зюмбюл, Елица, Трендафил, Незабравка, Карамфил, Петуня, Ралица).

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№26. АПРИЛСКА ЕПОПЕЯ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на преклонение пред саможертвата на загиналите и чувство на национална гордост.

Задачи:

- Запознаване с детайли около планирането, избухването, потушаването на Априлското въстание и последствията от него.
- Възпитаване на отношение към саможертвата на загиналите.
- Надграждане на възпитаването на чувство на национална гордост.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, оцветяване, писане, четене, обосновка

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Тъй като Априлското въстание е преломен момент в българската история, е редно да му се отреди подобаващо място в обучението и възпитанието на децата. Многото факти, включени в темата, не са предназначени за задължително запаметяване, а за предизвикване на размисъл и достигане до изводи. Урокът започва с прочит на стиховете в началото. Съдържанието им, въпреки съдържащата се историческа информация (кървав обрат, хиляди изклани), цели създаване на нагласа за възприемане и съпреживяване на националния подвиг на България. Стиховете може да се прочетат от няколко ученици за по-изразително и силно въздействие.

Първото упражнение има информативен характер. Съдържа детайли около под-

готовката и избухването на Априлското въстание. Според това, дали по човек и общество децата са се срещали с част от информацията, зависи до каква степен ще могат да се справят сами. Същото се отнася и за второто упражнение. Тук учителят по избор може да запълни празнотите в знанията на децата с разказ, показване на илюстративен материал или части от художествени или документални филми. Дори само оцветяването (в първото упражнение) и правилното свързване (във второто) ще обогатят знанията на децата и ще провокират осмисляне и възприемане на историческия момент. По предложение на дете или с помощ от учителя децата отговарят на въпросите от първото упражнение чрез оцветяване в посочения цвят. (Събранието се провежда в Оборище. То се намира между Панагюрище и с. Мечка. Дотам водят само една-две пътечки. Събранието се провежда на 14. IV. 1876 г. Присъстват 64 делегати. Те са от IV революционен окръг. За главен войвода е избран Георги Бенковски. Решено е въстанието да избухне на 1.V.1876 г. Избухва по-рано поради арести от страна на турската власт след предателство.)

Същия подход учителят използва и в следващото упражнение. Под негово ръководство децата прилагат знанията си или използват подадената им информация, за да свържат правилно събитията с историческото населено място (съответно Копревщица, Панагюрище, Перущица, Батак, Клисура, Брацигово), като от тях не се изисква да възпроизвеждат цялата информация.

Следващата задача е творческа. Работи се на отбори от двама. Прави се препис и изразителен прочит на „Кървавото писмо“. Задачата може да има състезателен характер. Ролите в отбора се разпределят между двамата по тяхно желание според изявените им качества или и двамата участват в двете дейности. Целта, освен постигането на емоционално въздействие чрез прочита на писмото от най-добрите артисти, е запознаване със съдържанието му, тъй като „Кървавото писмо“ е национална светиня и всяка година стотици патриотично настроени българи се отправят на поход „По пътя на Кървавото писмо“ по тайните пътеки от Копревщица до Панагюрище.

Четвъртото упражнение е за разсъждение. В него се тълкува надписът на входа на църквата в Батак – малка ли е, или е „голяма“. Тя не е голяма като площ и тук ролята на учителя е да помогне на децата да разберат какво я прави „голяма“ за българския народ. Може и дете от класа да успее да направи извод вследствие на подадената информация. Добре е, ако децата не са водени там, да им се покаже снимка на църквата.

В петото упражнение са цитирани думите на Цанко Дюстабанов пред турския съд, които трябва да помогнат на децата да направят извода за историческата роля на Априлското въстание въпреки неговото потушаване. Не е нужно децата да познават изказването, нито пък да го запомнят сега. Думите за попълване са дадени и до голяма степен те ще се справят при колективна работа, дори без да се налага помощ от учителя. Не се изисква втори прочит или преразказ, за да не се обезсмисля преходът към следващото упражнение.

В последното упражнение, на базата на всичко, включено в темата и особено в

предходното упражнение, се поставя задача на децата сами да преценят дали Априлското въстание завършва с поражение, или с победа. Историческата истина е, че то е потушено. Тук учителят отново може да припомни, че въстанието фактически завършва с безмилостно потушаване, но води до провокиране на събития, извоювали свободата на българите.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№27. ЗА ДЕЦАТА – БЕЗОПАСНОСТ В ОБЩЕСТВОТО

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на навици за безопасно общуване с непознати.

Задачи:

- Запознаване с възможността някои от непознатите да са недобронамерени.
- Възпитаване на навици за предпазване от недобронамерени непознати.
- Изясняване на важността правилните действия да се прилагат в реална ситуация.

Умения: работа с изображения и текст, ограждане, писане, разказване, оцветяване, свързване

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урокът може да започне с прочит на стиховете в началото. Те загатват за причините да се чувстваме неразбрани и самотни и ни напътстват да се предпазваме в ситуация на риск. След прочита се коментира какво са разбрали децата и дали са се чувствали по подобен начин.

Първото упражнение представя различни обществени места с въпроса в кое от тях може да влезе дете от IV клас без придружител. По преценка на учителя се работи самостоятелно или групово и се ограждат спортната зала, шахматният клуб, езиковата школа, басейнът, училището, библиотеката и художествената школа. Прави се коментар, в който се изяснява защо учениците посещават оградените обекти и какво налага забраната за влизане в останалите. Може да се направи връзка с правилника за училищните дейности и особено с тази част, в която са изложени забраните.

Във второто упражнение се провежда беседа, свързана с необходимостта в обществените места, предназначени за деца, да има охранител и пропускателен режим. С помощта на въпроси от учителя децата стигат до извод какво би могло да се случи при влизане на случайни хора в оградените обекти от предходното упражнение. Под ръководството на учителя децата излагат своите разсъждения за възможните рискове, създадени от недобронамерени посетители.

В следващото упражнение на учениците са зададени пет въпроса от името на непознат. Задачата е да отговорят само на тези въпроси, които не ги застрашават,

като са предвидени две места за отговор, което също е ориентир за децата. Незастрашаващите въпроси са свързани с екипно пресичане по пешеходната пътека и подаване на изпуснати на земята документи. В случаи като тези е добре децата да се отзоват, проявявайки готовност да помогнат. След определяне на въпросите, на които да дадат отговор, учениците могат да работят самостоятелно или след устно уточнен отговор. И в двата случая се коментира с какво въпросите, на които не дават писмен отговор, застрашават тяхната безопасност – качване в кола на непознат, посещение в дома му или приемане на негово посещение в своя дом.

Четвъртото упражнение е изградено в пряка връзка с ежедневието на децата. То третира използването на времето през голямото междучасие, което всички от тях имат през всеки учебен ден, а децата, обхванати от целодневната учебна организация – два пъти на ден. В предвидените за оцветяване илюстрации са представени различни варианти за използване на времето през голямото междучасие. Изисква се оцветяване на безопасните ситуации – игри на двора или чакане на опашка на лавката. Работи се с придружаващ коментар. Децата изясняват с какво ги застрашава общуването с непознати, купуването на лакомства през оградата и прескачането ѝ с цел гонене на топка.

В петото упражнение се разграничават правилните от неправилните реакции при позвъняване от непознат на вратата. Тук, за разнообразие и вариативност, може да се предложи на децата първо да проведат беседа, свързана с това какво би могло да се случи, ако приемат, и чак тогава да определят дали да дадат положителен или отрицателен отговор чрез свързване с Дани или Нели. При затруднение се подпомагат от учителя до избиране на правилните отговори – замълчаване, по-късна покана или информиране на родител. След това може да се поговори за попадане в подобни ситуации в реалния живот и децата да споделят свои страхове и преживелици.

Последното упражнение е изградено във вид на кръстословица. Тъй като прилагателните имена, с които можем да наречем всяко от описаните деца, може да са непознати или недостатъчно ясни за децата, те са дадени като думи за попълване. При трудност се работи по метода на проба и грешка, като учителят насочва децата с въпроси към верния отговор, докато те ги подредят: „ранимо, изгубено, сърдито, комплексирано“. Ако е нужно, всяка от думите се разяснява допълнително. Получава се „риск“, точно така наричаме ситуацията, в която попада всяко от тях – „ситуация на риск“, термин, широко използван в обществото и медиите, но непознат и неясен за децата. След натрупването на теоретични знания е добре урокът да завърши с размисъл и споделяне от децата как те самите биха се предпазили от попадане в ситуация на риск.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№28. С УЖ ПОЗНАТ НА „СРЕЩА С НЕПОЗНАТ“

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Създаване на навици за избягване на ситуации на риск при общуване с непознати в интернет.

Задачи:

- Запознаване с възможните рискове при среща с хора от интернет познанства.
- Създаване на навици за правилна преценка на ситуацията.
- Усвояване на знания за правилните действия при покана за среща от виртуален „приятел“.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, писане, изрязване, лепене

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата“

Насоки, коментари и препоръки: Въвеждащите стиховете са свързани със заглавието и съдържанието на темата. В началото на урока се прави прочит от ученик. Коментира се съдържанието на стиховете, дали учениците го разбират и дали са съгласни с него.

В първото упражнение е предвидена работа със стикери. Описани са три причини за попадане в рискова ситуация и към тях трябва да се приложи стикер с изказано становище на дете. Може да се търси правилното място на всеки стикер, като разсъжденията на децата се напътстват и подкрепят от учителя, а може и да се търси стикер, илюстриращ всяка от причините за попадане в ситуация на риск. Момчето от първия стикер си търси приятели, защото се чувства самотно и без родителска подкрепа. Затова то прекарва времето си пред компютъра. Склонно е да приеме недобронамерени „приятелства“, защото е намалена чувствителността му към риска. Момчето от втория стикер е потопено непрекъснато в любимите компютърни игри и се смята за велика, забележителна и почти безсмъртна личност, защото е изгубило представа за границата между реалния и виртуалния свят. Момичето от третия стикер видимо не е шестнайсетгодишно, русо, къдраво и дългокрако, но се представя така, както би искало да го възприемат, влизайки в роля, позволена от анонимността на общуването в интернет.

Второто упражнение изисква да се отговори отново само на въпросите, които не нарушават правилата за безопасност на детето. Въпросите са пет, а предвидените места за отговори са две. Тук децата трябва да подберат като безопасни въпроси тези, свързани с домашния любимец и справянето с уроците, които не носят възможности за попадане в рискова ситуация, а по-скоро свидетелстват за интерес и загриженост. Ако предложат за отговор някой от останалите въпроси, се обсъжда до какво би могло да доведе даването на отговор.

В последното упражнение се избира вариант за „среща с непознат“. Преди свързване с избрания отговор се обсъждат вариативните ситуации на среща – сам или с придружител, на обществено място или насаме, вечер или в светлата част на деня.

В края на урока се прави извод дали е удачно да приемем реална среща с познат

от интернет и какви предпазни мерки е необходимо да предвидим, за да осигурим безопасността си.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№29. ДЕНЯТ НА ТРУДА – ПЪРВИ МАЙ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Създаване на нагласа за възприемане на труда като важна и необходима част от живота на човека.

Задачи:

- Усвояване на знания за различни видове труд.
- Поставяне на труда на предно място в ценностната скала на детето.

Умения: работа с изображения и текст, рисуване, писане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на темата насочват вниманието към труда като важна и неотменна част от живота на хората. След прочит от ученик се възлага на децата да открият в стиховете отговор на въпроса какво дава трудът на човека. Изяснява се как разбират това, че трудът осмисля живота ни и ни осигурява изява и среда. Прави се коментар дали са съгласни с това и защо. Коментира се също защо трудът има определен ден, приет за негов празник.

Първото упражнение е разделено на три подточки, всяка от които е свързана с различни професии. В началото се извършва разпознаване на професии с помощта на илюстрации – тенджера, палитра, лак за нокти, лекарска слушалка. При назоваването на професията се провежда беседа за връзката ѝ с предмета и се задава въпрос дали в тази професия може да се работи без него.

Във втората подточка са дадени наименования на професии и по подобие на предходната в беседа се определя без какво не могат да работят хората, които я упражняват. След приемане на верния отговор необходимият за професията предмет се рисува в полето под наименованието ѝ. Не е нужно да се рисува и човека, който работи с него. Ако се затрудняват с какво да представят професията учител, учителят може да ги попита с какво са забелязали, че работи той самият по време на учебните занятия.

В третата подточка са дадени въпроси, отново свързани с различни професии. Отговаря се с една дума на определеното място за отговор след въпроса. Може да се даде за самостоятелна работа и при наличие на въпроси, които са затруднили някои от децата, да им се даде време да си попълнят отговорите по време на устната проверка.

Следващото упражнение има развлекателен характер. В него се работи с помощта на бланка за писане от приложението. Свързано е с детските представи и мечти на учениците за професията, която биха си избрали. След като всеки запише избра-

ната професия и мотивира отговора си, по преценка на учителя и по желание на децата може да се направи прочит на някои от тях. Прибират се за съхранение в бутилка или кутия, която може да бъде украсена и надписана от учителя или от желаещо дете. Неин пазител е учителят или избран отговорник от класа. Отваря се в края на седми клас, когато порасналите вече ученици имат нагласа за определен вид средно училище. Окончателният отговор на последния въпрос ще се получи чак тогава, а в часа може да се коментира дали децата мислят, че ще отстояват желанието си, или че в годините ще се родят много нови идеи.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№30. ИДЕНТИЧНОСТ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Вид на урока: за нови знания

Основна дидактическа цел на урока: Усвояване на знания, свързани както с Евросъюза, така и с националната българска идентичност.

Задачи:

- Запознаване с местоположението на страните – членки на Европейския съюз, и с националните им знамена.

- Усвояване на знания за нестинарството.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, писане, изрязване, лепене

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата“

Насоки, коментари и препоръки: Куплетът в началото на темата е посветен на Европейския съюз. След прочит се изясняват непознатите думи, ако има такива (както плъх, обредност, нрав). След това се прави коментар на цялостното му съдържание.

В първото упражнение са предвидени за изрязване и лепене националните знамена на страните от Европейския съюз. Не е необходимо децата да ги познават, те са придружени с надпис с името на държавата. Може да се възложи за самостоятелно изпълнение или да се придружава с коментар за цветовете и вида на знамената. Обръща се внимание на децата да не изрязват всички едновременно, защото после няма да знаят кое на коя държава е. Друг подход е точно обратният – да се изрежат всички едновременно и да се подредят на чина, след което да се описват от учителя и след откриване, вдигане в ръка и проверка да се залепват на съответното място.

Във второто упражнение на картата на Европа в приложението се оцветяват само страните от Европейския съюз. С таблицата със знамената се сверява кои са те, откриват се на картата и се оцветяват в цвят по избор. Това може да се придружи с коментар, свързан с местоположението на всяка страна членка.

В трето упражнение е представен текст, съдържащ информация за нестинарството. Липсващите букви в текста се извеждат под текста на определените места. Полу-

чава се наименованието на тези, които изпълняват ритуала – нестинари.

В последното упражнение децата се запознават с протичането на нестинарския празник, като свързват части от изречения. Може да се работи, като се прочете на глас първата част от изречението и се изчака предложен от ученик вариант за продължението му. При нужда децата се насочват към смислова връзка между опорни думи в двете части, като обличат-плат, шествие-обикаля, аязмо-измият, огън-жарава, параклис-тамян, хващат се-хоро. Такива двойки смислово свързани думи липсват в шестото и седмото изречение, но тъй като по-голямата част от изреченията са вече свързани, децата могат да огледат останалите варианти и да изберат от тях. По време на изпълнение на упражнението, ако е необходимо, се разясняват думи, непознати за децата – аязмо, тамян, транс. Урокът може да завърши с онагледяване на нестинарския празник с материали от интернет.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№31. ВЕЧЕ МОГА САМ

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Обобщение и преговор на част от усвоения материал.

Задачи:

- Преговор на необходимите мерки, които трябва да се вземат при настъпване на различни бедствия и аварии.
- Припомняне на здравословни начини за прекарване на свободното време.
- Преговор на усвоените знания за националния празник, официални и християнски празници.

Умения: работа с изображения и текст, свързване, писане, оцветяване

Методи за преподаване и за учене: самостоятелна работа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Децата работят по темата самостоятелно. Преди да започнат работа, по преценка на учителя може да им се дадат насоки и препоръки. В първо упражнение учениците самостоятелно записват датата на националния празник на България и причината, поради която е избран за такъв, след което посочват по три официални и християнски празници и какво свързват с тях. Във второто избират сред илюстрации тези, които представят полезни за здравето начини за прекарване на свободното време, и ги оцветяват. В третото упражнение довършват изреченията, като посочат при кое природно бедствие се предприемат описаните мерки.

След самостоятелното изпълнение на упражненията учителят може да събере помагалата за проверка. Тя може да се изпълни и устно в часа. Може да се комбинират и двата вида – писмена проверка от учителя и колективна устна в следващия

час. Устната проверка дава възможност при някои упражнения да се задълбочи работата, като се мотивират избраните отговори.

Контрол: Изпълнение на упражненията от помагалото.

№32. ЗАЩИТА ОТ ИНФЕКЦИИ

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Създаване на навици за здравословен живот, съобразен с правилните начини за прекарване на свободното време при епидемии.

Задачи:

- Създаване на навици за движение и спортване в нормално време.
- Припомняне на правилата за организиране на свободното време при извънредно положение.

Умения: работа с и изображения и текст, свързване, писане

Методи за преподаване и за учене: разказ, беседа

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Стиховете в началото на темата са свързани с необходимостта от движение и спорт в нормално време. Те обръщат внимание на взаимовръзката между обездвижеността и наднорменото тегло – сериозен проблем на настоящото поколение ученици. След прочит може да се зададе въпрос на децата дали са наясно как им влияе липсата на движение и спорт.

След като са отговорили принципно, в първото упражнение участват в беседа за начина, по който те прекарват свободната си част от деня по време на пандемия и извънредно положение. Като вариант за разнообразяване може всеки да сподели своя начин за това в периода на извънредните мерки, а накрая другите да определят чии начини са здравословни и чии – не. След този преход вниманието на учениците се насочва към твърденията, предвидени за свързване с Дани и Нели. Те са свързани с изброени мерки, които ограничават разпространението на вирусна епидемия, която се предава по въздушно-капков път. Работи се самостоятелно или фронтално по преценка на учителя. Определят се като ограничителни мерки спазването на дистанция от 2 м между хората, носенето на противогрипна маска при излизане и общуване, носенето на предпазно облекло от хората, работещи със заболяли, виртуалната работа от дома. Към всяко от тези твърдения се добавя коментар за начина, по който предпазват съответните действия и средства, а към свързаните с Нели твърдения – коментар за липсата им на връзка с ограничаване на разпространението на вируса.

Второ упражнение цели разграничаването на обектите със забранен достъп по време на вирусна пандемия от разрешените за посещение. Дадени са изображения на училища и детски градини, аптеки и болници, кина и театри, магазини за хранителни стоки, автобуси за туристически пътувания и зали за тренировки и фитнес.

Могат първо да се потърсят забранените за достъп обекти, а после – разрешените, или обратно. Може да се работи и последователно. И в двата случая изборът на отговор се мотивира. Обръща се сериозно внимание на необходимостта от ограничаване на незадължителните струпвания на хората в затворени помещения. В края на упражнението се обобщават местата, до които достъпът не може да бъде забранен (аптеки и болници, магазини за хранителни стоки) и причините за това. Може да се допълнят с коментар мерките за безопасност при посещение, целящи ограничаване на разпространението на епидемията.

Контрол: Индивидуални отговори, изпълнение на упражненията от помагалото.

№33. КАКВО ОЩЕ ЗНАМ

Вид на урока: преговорен

Основна дидактическа цел на урока: Обобщение и систематизиране на знанията от цикъла по безопасност на движението по пътищата.

Задачи:

- Преговор на изучените правила за безопасност на движението.
- Обобщение на знанията, свързани с движението по пътищата.
- Изграждане на навици за спазване на правилата за безопасност на движението.

Умения: четене, наизустяване, актьорска игра

Методи за преподаване и за учене: драматизация

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата”

Насоки, коментари и препоръки: Урочната единица представлява сценарий за пиеса. Преди да се раздадат и да се разучат ролите, се попълват пропуснати думи в текста на пиесата. Те са опорни за придобитите през годината знания и се откриват лесно от децата поради римуването им с дума от съседен стих.

Наизустяването на текста цели трайното запаметяване на знанията, свързани с правилата за безопасност на движението. Многократното им повторение по време на репетиции води до неволно наизустяване на всички роли от страна на всички деца. Могат да участват и повече от предвидените герои, като думите на някое животно се разделят между 2 – 3 деца.

В съдържанието на сценария са включени знания, свързани с управление на велосипед и подаване на сигнали с ръка, висока скорост, пешеходен светофар, пътни знаци, регулировчик, подлез, светлоотразители, градско движение.

Контрол: Попълване на текста и изпълнение на пиесата.

№34. ДЕН НА МАЛКИЯ ПРЕДПРИЕМАЧ

Вид на урока: практическо занятие

Основна дидактическа цел на урока: Възпитаване на креативност и предприем-

чивост.

Задачи:

- Организиране на „Ден на малкия предприемач“.
- Проява на творчество при избор на и пресъздаване на обекти, които биха предизвикали интерес за посещение.

Умения: съръчност, точност, актьорска игра, умения в областта на приложните изкуства.

Методи за преподаване и за учене: организация и подготовка на мероприятиято

Учебно-методически ресурси: помагало „В страната на правилата“

Насоки, коментари и препоръки: Урокът се провежда в края на учебната година. Може да се организира в парк или местност в близост до населеното място, а може и по време на екскурзия или „Зелено училище“. При липса на такива възможности се провежда в двора, физкултурния салон или класната стая. Подготовката му отнема известно време, така че напътствия на децата се дават поне седмица по-рано. Изработват се банкноти и монети от картон с изписана себестойност, като в това участват всички или избрани деца по желание. Учителят упражнява контрол върху изработката, като поставя подпис или някакъв печат, за да се предотврати възможността от злоупотреби с допълнително изработване на пари. Разглежда се илюстрацията на страницата с представените примерни обекти за посещение. Всеки отбор си избира кои от тях да пресъздаде, като може да бъдат добавени и други, измислени от децата или предложени от учителя, ако съревнованието е по класове. Упражнява се и контрол върху определянето на цените за всяко от посещенията.

„В света на модата“ е моден салон, в който участват дизайнери заедно със своите модели, т.е. децата идват по двойки, като заплащат определената такса за участие. Посрещат ги деца от отбора домакин и им дават материалите за работа – вестници и тиксо. След събиране на определения брой участници едното от децата в двойката „облича“ другото с помощта на раздадените материали. После моделите дефилират и комисия от отбора домакин определя класирането. Тъй като в мероприятиято участват и посетителите, половината от събраните за ревюто пари се определят за награден фонд и се раздават на двойките победители, класирани на първите три места, примерно съответно по 30%, 15% и 5%. Двойката деца си ги разделя поравно.

„Сувенири“ е щанд за продажба на предмети, изработени от отбора домакин. При провеждане извън населеното място е удачно те да бъдат от природни материали, но определянето на вида на материала не е задължително. За всеки от сувенирите са определя цена и продавачи от домакинските обслужват желаещите купувачи.

„Гадател“ е място за среща с дете в ролята на ясновидец, което прави забавни предсказания срещу заплащане на определената сума. Друга разновидност е тегленето на подготвени късмети или завъртането на „колело на късмета“.

„Театър“ е импровизирана сцена, на която деца от отбора на домакинските представят пиеса или драматизация на приказка. Гостите си купуват билет на определена

цена. Хубаво е мястото да е закрито или достъпът да бъде ограничен, за да не се възползват и деца без билет. Друг вариант е провеждането с участие на гостите, които на малки групи представят кратки сценки или други изяви от типа „преглед на художествената самодейност“. В този случай се провежда класиране и на победителите се раздават суми от наградния фонд. Може да се придружат с грамоти или медали.

„Фотостудио“ е място за снимки. Домакините осигуряват интересни костюми и аксесоари, с които гостите биха желали да се снимат при заплащане на определен вход. Снимките се правят или от детето фотограф, или от самите гости със собствените им телефони или фотоапарати.

„Салон за красота“ предлага прически, грим и лакиране на нокти. Деца от домакините със съответните умения предлагат тези начини за разкрасяване срещу утвърден ценоразпис. Друг вариант е рисуването по лице с червило и различни цветове моливи за очи. Изборът на рисунката става или по желание на клиента, или по предложени варианти от художниците – пират, индианец, животинска муцунка, мустакатко и др.

„Цирк“ е място, подобно на театралната сцена. Разликата е в жанра на изпълненията. Провежда се съвместно с гостите, закупили билет, които могат да участват като клоуни, жонгльори, акробати, дресьори и звероукротители (с помощници в ролята на животни). Определят се победители и се награждават със суми от наградния фонд, които им дават възможност за нови платени посещения.

„Стрелбище“ е място, подходящо за точни стрелци. Извършва се с нещо, което не може да причини неволно нараняване – шишарка, топче пинг-понг или малка топка. В рамките на класната стая може и с гума за триене. Стреля се или в нарисувана мишена, или в подредени предмети. Ако се провежда със състезателен характер, победителите получават награда от наградния фонд.

„Горска аптека“ е щанд за продажба на билки. Ако урокът се провежда сред природата, билките се берат под ръководството на учителя. В рамките на класната стая за неговото приготвяне може да се предлага чай от истински билки – насипни или в пакетчета.

„Клуб по танци“ е предвиден за участие на посетителите. Танцуват по двойки на фона на променящи се жанрове музика (хоро, ръченица, диско, блус, рок, туист, рокендрол, рап и др.) пред погледа на определено жури, което оценява техните умения. Като разновидност може да се предложи и танцуването върху вестник или друг постелъчен материал, като площта му неколккратно се намалява чрез сгъване наполовина. Класираните участници получават награда. Може да има и зрители с билет, които не желаят да участват.

След приключване на развлекателното мероприятие се сумират събраните пари по отбори. Отчита се крайният резултат. Печели този отбор, чиито членове са подготвили най-много и най-интересни неща, привлекли многобройни посетители.

Контрол: Контролиране на организацията, провеждането и определянето на отбора първенец.

Отговори на работните карти за 4. клас

I срок

Задача 1. нерегулирано, регулирано, регулирано

Задача 2.

оранжево:		синьо:	
зелено:		червено:	
жълто:			

Задача 3.

Преминаването разрешено – крачещо човече в зелено

Преминаването забранено – спряло човече в червено

Задача 4.

ДА – по пешеходна пътека, при неработещ светофар, при регулировчик с рамо към нас и ръце встрани, на зелен светофар.

НЕ – на червен светофар, при регулировчик с вдигната вертикално ръка, пред или зад голямо (високо) превозно средство, при неработещ светофар.

Задача 5. Неправилно са нарисувани 2., 4., 6. и 7. знак.

II срок

Задача 1.

ДА – полицейската кола, автобусът, детето с куклата, камионът.

НЕ – майката с количката, велосипедистът.

Задача 2.

Картинка 1: велосипедистът отляво – зелен, другите двама – червени.

Картинка 2: велосипедистът, който се държи за камиона, и този отпред, който пресича извън пешеходната пътека – червени, всички други – зелени.

Картинка 3: велосипедистът отляво – зелен, другият – червен.

Картинка 4 (горе): детето на скейтборд – червено.

Картинка 5 (долу): детето, което пресича кръстовището по диагонал – червено, останалите – зелени.

Задача 3. 1 – 4, 2 – 1, 3 – 2, 4 – 3.

Задача 4. 4, 2, 5, 1, 3.

Задача 5.

1, 5, 6 и 7 – да виждаме;

2, 3 и 4 – да чуваме.